

Секція 3. Психологічний захист особистості

УДК 340

Береза Н. В.
старший викладач кафедри
кримінального права та процесу ЮФ
ТНЕУ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сьогодні неможливо уявити собі засоби масової інформації, у яких не було б жодного повідомлення про який-небудь акт агресії чи насильства. Статистика красномовно свідчить про те, з якою частотою люди ранять і убивають один одного, заподіюють біль і страждання своїм близьким. Так, наприклад, щорічно в Україні відбувається понад 4,5 тисяч навмисних убивств, близько 7 тисяч тяжких тілесних ушкоджень, 1,3-1,5 тисяч зґвалтувань, понад 5 тисяч розбоїв, 24-25 тисяч грабежів, понад 3 тисяч вимагань і т.д. [1].

Тобто, постійне зростання впливу інформаційної сфери характерне для сучасного етапу розвитку суспільства. Адже людина для реалізації своєї соціальної поведінки в суспільстві потребує постійного притоку інформації. Постійний інформаційний зв'язок з навколишнім світом, соціальним середовищем, в якому він діє як активний соціальний суб'єкт, є однією з найважливіших умов нормальної життєдіяльності [2].

Проте, інформаційно-комунікативні процеси можуть таїти в собі небезпеку, що представляє реальну загрозу для розвитку особистості і суспільства в цілому [2].

Інформаційний вплив на психіку людини чи інформаційно-психологічний вплив на людей відбувається протягом усього їхнього життя. Але, бувають випадки, коли людина потрапляє у неприємну ситуацію, яка викликає стійке переживання негативних емоцій – сум, гнів, сором тощо. Якщо сама людина не може змінити цю неприємну ситуацію, то психіка починає захищатись від травмуючих емоційних переживань, які заважають та пригнічують людину [3].

Психологічний захист – це зазвичай неусвідомлюваний процес усунення або послаблення психікою людини негативних, травмуючих або неприйнятних емоційних переживань [3].

Важливо, що психологічний захист поєднує в собі протилежні наслідки для психіки людини: позитивні, так як усуває або послаблює напруження від негативних емоційних переживань, але і негативні, бо не вирішує самої проблеми, а часто ще й ускладнює її.

Відповідно до впливу на проблему особистості психологічний захист поділяється на такі різновиди:

- 1) конструктивний – не вирішуючи проблеми, хоча б не ускладнює її,

2) деструктивний – ускладнення проблеми, погіршення ситуації для особистості, причому останніх значно більше. Надамо опис типових механізмів психологічного захисту [3].

Є такі типові механізми психологічного захисту, як:

- **Компенсація** – досягнення людиною альтернативних успіхів у іншій сфері для збереження позитивної оцінки себе («... Не везе в навчанні, повезе в коханні»).
- **Сублімація** – переведення неприйнятних емоцій і енергії у прийнятне, можливе русло (написання віршів через нещасливе кохання, прибирання квартири при агресії тощо).
- Існують також деструктивні механізми психологічного захисту:
- **Витіснення** – штучне забування людиною травмуючих спогадів через їх перехід у несвідоме.
- **Проекція** – приписування своїх негативних якостей іншим людям для самозаспокоєння (якщо людина переконує, що навколо всі - брехуни, то вона сама часто говорить неправду).
- **Заміщення** – перенесення агресивних імпульсів на менш загрозливого об'єкта (начальник посварив підлеглого, той, не маючи змоги відповісти тим же керівнику, сварить вдома дружину, та – дітей, вони лупцюють домашніх тварин).
- **Регресія** - повернення до дитячих форм поведінки, «впадання в дитинство» (при сварці дорослих вони «надуваються» і не розмовляють, пияцтво чоловіків чи їзда на великій швидкості тощо),
- **Формування реакції** – захист від заборонених, неприйнятних імпульсів через думки чи поведінку зворотного характеру (при надмірній показовій люб'язності людина приховує неприязнь і навіпаки),
- **Раціоналізація** – наведення для себе псевдорозумної аргументації у випадку поразки (байка про лисицю, яка, не зумівши дотягнутись до винограду, вирішила, що він зелений і несмачний),
- **Втеча** – уникання неприємних ситуацій, що асоціюються з попередніми невдачами.

Основною функцією психологічного захисту є «відмежування» сфери свідомості від негативних, травмуючих особистість переживань. В широкому розумінні даний термін використовують для позначення будь-якої поведінки, яка долає психологічний дискомфорт, в результаті якого може сформуватися негативізм, змінитися система міжособистісних стосунків тощо [3].

Об'єктом інформаційно-психологічного захисту особи є стан її духовного, душевного та фізичного комфорту. Об'єктом захисту є також умови та фактори, які забезпечують розвиток усіх сфер життєдіяльності особистості й суспільства, зокрема культури, науки, мистецтва, релігійних і міжнаціональних відносин. До об'єктів належать також: мовне середовище, соціальні, ідеологічні, політичні орієнтири, суспільні та соціальні зв'язки, психофізичні фактори, що проявляються у вигляді фізичних, хімічних та інших впливів природного, антропогенного і техногенного походження, генофонд народів, які населяють державу, тощо [4].

Культ жорстокості, насильства, порнографії, що нині пропагується в засобах масової інформації, особливо на телебаченні і в комп'ютерних мережах, призводить до неусвідомленого бажання значної частини населення, особливо підлітків і молоді, наслідувати його, сприяє закріпленню подібних стереотипів поведінки в їх власних звичках і способі життя,

знижує рівень граничних обмежень і правових заборон, сприяє появі негативних норм поведінки в суспільстві, що водночас, відкриває шлях до втрати морально-ціннісних установок, до вчинення правопорушень [4].

Підсумовуючи, зазначимо, що на сьогодні не існує достатніх гарантій захисту особи від загроз, пов'язаних з порушенням інформаційної та інформаційно-психологічної безпеки особистості – неусвідомлюваним інформаційно-психологічним впливом, а саме: штучного щеплення їй синдрому залежності; розроблення, створення та застосування спеціальних засобів; маніпуляції суспільною свідомістю з використанням спеціальних засобів впливу; деструктивний вплив на психіку людини природних комплексів, антропогенних зон, генераторів фізичних полів та випромінювань. Проте, для захисту свідомості від деструктивних ідеологій та іншого негативного інформаційно-психологічного впливу необхідно сприяти формуванню критичного мислення у населення з метою зміцнення психіки і утвердження розумного і мудрого світосприйняття [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Психологія злочину, як одна із розповсюджених тем в літературі і засобах масової інформації. Агресивна поведінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.detective-ua.com/psixologiya-zlochynu>.
2. Грачов Г. В. Інформаційно-психологічна безпека особистості – стан і можливості психологічного захисту. / Г.В. Грачов // (За 2004 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psm.in.ua/psm/00.aspx-763.html>.
3. Сергеєнкова О.П. Загальна психологія. Психологічний захист, його призначення та види [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/77439-psihologchniy-zahist-yogo-priznachennya-ta-vidi.html>.
4. Остроухов В.В. Інформаційно-психологічна безпека особи /В.В. Остроухов// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/51809-11-nformatsyno-psihologchna-bezpeka-osobi.html>.

УДК 159.9

Бригадир М. Б.

к. психол. н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи ЮФ
ТНЕУ

ЕМОЦІЙНЕ НАСИЛЛЯ В ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ ТА СПОСОБИ ЙОГО ЗАПОБІГАННЯ

В кожному трудовому об'єднанні панує певний соціально-психологічний клімат, який позначається на емоційному та психічному самопочутті працюючих, визначає успішність та результативність його роботи. Сучасність характеризується різкими змінами на ринку праці, критичною нестачею робочих місць, як наслідок максимально зросла